

บทที่ 6

การแจกวัตตินามเพศที่ 3

จุดประสงค์การเรียนรู้

หลังจากเรียนบทนี้แล้ว นักศึกษาสามารถปฏิบัติได้ดังนี้

1. เขียนและอธิบายการแจกวัตตินาม เพศที่ 3 ที่เป็น อ การันต์ได้ครบทุกวัตติและทุกวณะ พร้อมทั้งสามารถแปลไทยเป็นบาลี แลบบาลีเป็นภาษาไทยได้
2. เขียนและอธิบายการแจกวัตตินาม เพศที่ 3 ที่เป็น อิ การันต์ได้ครบทุกวัตติและทุกวณะ พร้อมทั้งสามารถแปลไทยเป็นบาลี แลบบาลีเป็นไทยได้
3. เขียนและอธิบายการแจกวัตตินาม เพศที่ 3 ที่เป็น อุ การันต์ได้ครบทุกวัตติและทุกวณะ พร้อมทั้งสามารถแปลไทยเป็นบาลี แลบบาลีเป็นไทยได้

รายละเอียดของเนื้อหา การแจกวิภัตตินามเพศที่ 3

คำนามที่เป็นเพศที่ 3 (นปฺสกลิงค์) คือคำนามที่มีเสียงสระลงที่พยางค์ท้ายคำด้วยเสียง อ อิ อุ เช่น กุล (ตระกูล) อกฺฐิ (กระตูก) आयु (อายุ) เป็นต้น คำนามที่เป็นเพศที่ 3 นิยมลงท้ายคำด้วยเสียงสั้นคือ อ อิ อุ คำนามเพศที่ 3 เมื่อนำไปแจกวิภัตตินาม มีวิธีการแจกวิภัตตินามต่างจากเพศหญิงทั้งสิ้น แต่ต่างจากเพศชายเฉพาะวิภัตติที่ 1, 2 และอาลปะนะเท่านั้น นอกนั้นแจกวิภัตติเหมือนเพศชายในการันต์ที่ตรงกัน

ต่อไปนี้เป็นกรณำศัพท์นามที่เป็นเพศที่สาม (นปฺสกลิงค์) ไปแจกวิภัตตินาม ครบทุกวิภัตติและทววจนะ จะแจกวิภัตติไปตามลำดับกรันต์ ดังนี้

1. อ กรันต์ เพศที่ 3

อ กรันต์ เพศที่ 3 คือศัพท์นามที่มีเสียงสระลงที่พยางค์ท้ายด้วยเสียงสระ อ เช่น ธน (ทรัพย์) อ กรันต์ เพศที่ 3 มีเสียงพ้องกับ อ กรันต์ เพศชาย ต่างเฉพาะคำแปลเท่านั้น อ กรันต์ เพศชาย บางคำแปลแล้วบอกเพศได้ ส่วน อ กรันต์ เพศที่ 3 คำแปลส่วนมากไม่บอกเพศ คำแปลเป็นกลาง ๆ หรือคำแปลเป็นกลาง เช่น ธน (ทรัพย์) กุล (ตระกูล) เป็นต้น คำบางคำที่ลงท้ายด้วยเสียงสระ อ อาจเป็นได้ทั้งเพศชาย และเพศที่ 3 ก็ได้ อักษร (ตัวหนังสือ) เป็นได้ 2 เพศคือเพศชาย และเพศที่ 3

ศัพท์นามที่ลงท้ายด้วยเสียง อ กรันต์ เพศที่ 3 มีดังนี้

กุล - ตระกูล	อมต - ไม่ตาย, น้ำอมฤต
อนฺท - ไซ้	อรณฺญ - ป่า
อาวุธ - อาวุธ	พล - กำลัง
ฉตฺต - ร่ม	เจตฺติย - เจตีย์
จิตฺต - จิต	ธน - ทรัพย์
ทาน - ทาน (การให้)	ทฺกฺษ - ความทุกข์
ฆาน - จมูก	ททย - ใจ
ชล - น้ำ	การณ - เหตุการณ์
ธีร - น้านม	กุล - ฝั่ง
โลจน - ตา	มรณ - ความตาย
มูล - ราก, เงิน	นคร - เมือง
นยฺน - ตา (หยันน้ำ)	ญาน - ญาณ (ความรู้)

ปทุม - ดอกบัว
 ปาป - บาป
 ผล - ผลไม้
 บุลิน - ทราวย
 รูป - รูป
 โสปาน - บันได
 สุข - ความสุข
 สุวณณ - ทอง
 ดิน - หญ้า
 วทน - หน้า, ปาก
 วตต - ผ้า
 อธิณ - หนี
 โอฏฐ - ริมฝีปาก
 กมล - ดอกบัว
 จักก - จักร (ล้อ)
 ภตต - ข้าวสวย
 ยนต - เครื่องยนต์
 รตน - แก้ว

ปณณ - ใบไม้, หนังสือ
 บุณญ - บุญ
 ปฐ - ตั้ง
 บุปผ - ดอกไม้
 สีล - ศิล
 โสต - หู
 สุสาน - ที่เผาศพ
 หิรณญ - เงิน
 อุทก - น้ำ
 วน - ป่า
 องค - องค์
 อุทร - ท้อง
 กฏฐ - ไม้
 มร - เรือน
 ตล - พื้น
 มชช - น้ำเมา
 รณฐ - แวนแคว้น
 ฯลฯ

ต่อไปนี้นำศัพท์ว่า กุล (ตระกูล) ไปแจกวิภัตตินาม ครบทุกวิภัตติและทุกวจนะ พอเป็นตัวอย่างสำหรับศัพท์อื่น ๆ ดังนี้

กุล - ตระกูล

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหุวจนะ
1.	กุลิ	กุลานิ
2.	กุลิ	กุลานิ
3.	กุลเสน	กุลเลภิ, กุเลหิ
4.	กุลสุส, กุลาช, กุลตถิ	กุลานิ
5.	กุลสุมา, กุลมูหา, กุลา	กุลเลภิ, กุเลหิ
6.	กุลสุส	กุลานิ
7.	กุลสมิ°, กุลมูหิ, กุเล	กุลเลสุ
8.	กุลิ	กุลานิ

ต่อไปนี้เป็นรูปวิภัติยขอของ อ การันต์ เพศที่ 3 มีดังนี้

วิภัติ	เอก	พหู
1.	- อํ	- อานิ
2.	- อํ	- อานิ
8.	- อํ	- อานิ

ตั้งแต่วิภัติที่ 3-7 ทั้งสองวจนะ แจกวิภัติเหมือน อ การันต์ เพศชาย ทุกประการ

3.	- เอน	- เอภี, - เอหิ
4.	- สฺส, - อาย, - ตถํ	- อานํ
5.	- สฺมา, - มหา, - อา	- เอภี, - เอหิ
6.	- สฺส	- อานํ
7.	- สฺมิ, - มฺหิ, - เอ	- เอสุ

สาเหตุที่ได้รับยวิภัติดังกล่าว มาจากการผสมกันระหว่าง อ การันต์ เพศที่ 3 กับ วิภัตตินาม ดังวิธีผสมกัน ดังนี้

วิภัติ	เอกวจนะ	พหูวจนะ
1.	(อ + ส) - อํ	(อ + โย) - อานิ
2.	(อ + อํ) - อํ	(อ + โย) - อานิ
8.	(อ + ส) - อํ	(อ + โย) - อานิ
3.	(อ + นา) - เอน	(อ + หิ) - เอภี, - เอหิ
4.	(อ + ส) - สฺส, - อาย, - ตถํ	(อ + นํ) - อานํ
5.	(อ + สฺมา) - สฺมา, - มหา, - อา	(อ + ห) - เอภี, - เอหิ
6.	(อ + ส) - สฺส	(อ + นํ) - อานํ
7.	(เอ + สฺมิ) - สฺมิ, - มฺหิ, - เอ	(อ + สฺ) - เอสุ

คำอธิบายเพิ่มเติม

1. อ การันต์ เพศที่ 3 อยู่ในวิภัติที่ 1 เอกวจนะ เอา ส วิภัติ เป็น อํ
2. วิภัติที่ 1, 2 พหูวจนะ เอา โย เป็น อานิ ที่มะ อ การันต์ เป็น อา
3. อาสพนะทุกวจนะ มีการแจกวิภัติเหมือนวิภัติที่ 1 ทุกวจนะ

แบบฝึกหัด

1. จงนำศัพท์ อ การันต์ เพศที่ 3 สัก 2 ศัพท์จากข้างล่างนี้ ไปแจกวิภัตตินามให้ครบทุกวิภัติ และ
ทุกวจนะ

จิตต - จิต

สุข - ความสุข

สีล - สีล

อุทก - น้ำ

วน - ป่า

บุปผ - ดอกไม้

2. แปลไทยเป็นบาลี

ตัวอย่าง

1. อันว่าความสุขทั้งหลาย - สุขานิ
2. ซึ่งผลไม้ทั้งหลาย - ผลานิ
3. ด้วยทรัพย์ในเรือน - ฆรสมิ ฌเนน

คำอธิบาย

1. อันว่าความสุขทั้งหลาย เป็นคำแปลมาจากวิภัติที่ 1 พหูวนะ สังเกตได้จากคำแปลว่า
อันว่า.....ทั้งหลาย รูปย่อวิภัตตินี้คือ อานิ ศัพท์ว่าความสุข ได้แก่ สุข แจกวิภัติเป็น สุขานิ แปลว่า
อันว่าความสุขทั้งหลาย

2. ซึ่งผลไม้ทั้งหลาย เป็นคำแปลมาจากวิภัติที่ 2 พหูวนะ สังเกตได้จากคำแปลว่า
ซึ่ง....ทั้งหลาย รูปวิภัตติย่อคือ อานิ ศัพท์ว่าผลไม้ ได้แก่ ผล แจกวิภัติเป็น ผลานิ แปลว่า
ซึ่งดอกไม้ทั้งหลาย

3. ด้วยทรัพย์ในเรือน แยกออกเป็น 2 คำคือ ด้วยทรัพย์ คำหนึ่ง ในเรือน คำหนึ่ง

ด้วยทรัพย์ เป็นคำแปลมาจากวิภัติที่ 3 เอกวจนะ สังเกตได้จากคำแปลว่า ด้วย...รูป
ย่อวิภัตตินี้คือ เอน ศัพท์ว่า ทรัพย์ ได้แก่ ฌน แจกวิภัติเป็น ฌเนน แปลว่าด้วยทรัพย์

ในเรือน เป็นคำแปลมาจากวิภัติที่ 7 เอกวจนะ สังเกต ได้จากคำแปลว่า ใน...รูป
ย่อวิภัตตินี้คือ สมิ, มหิ, เอ ศัพท์ว่าเรือน ได้แก่ ฆร แจกวิภัติเป็น ฆรสมิ แปลว่าในเรือน

เมื่อแปลคำไทยสองคำเป็นบาลีเรียบร้อยแล้ว ต่อไปให้นำบทบาลีสองบทมาเรียงกัน ด้วย
ทรัพย์ - ฌเนน เป็นคำหลัก ไทยเรียงไว้ข้างหน้า บาลีเรียงไว้ข้างหลัง ในเรือน - ฆรสมิ จัดเป็นคำ
ขยาย ภาษาไทยเรียงไว้ข้างหน้า บาลีเรียงคำขยายไว้ข้างหลัง เพราะฉะนั้น จึงเรียงเป็น ฆรสมิ ฌเนน
แปลว่า ด้วยทรัพย์ในเรือน

ต่อไปนี้เป็นแบบฝึกหัดแปลไทยเป็นบาลี

1. อันว่าดอกบัว	2. อันว่าล้อทั้งหลาย
3. ซึ่งร่ม	4. ซึ่งน้ำทั้งหลาย
5. ด้วยทรัพย์	6. ด้วยหนังสือทั้งหลาย
7. แก่กำลัง	8. แก่ท้องทั้งหลาย
9. จากริมฝีปาก	10. จากน้ำเมาทั้งหลาย
11. ของเครื่องยนต์	12. ของแก้วทั้งหลาย
13. ในแวนแคว้น	14. ในเกวียนทั้งหลาย
15. อันว่าดอกบัวในน้ำ	16. ซึ่งล้อทั้งหลายของเครื่องยนต์
17. ด้วยหนี้แห่งทรัพย์	18. อันว่าน้ำในท้อง
19. แก่องค์ด้วยกำลัง	20. ซึ่งข้าวสวยด้วยผลไม้ทั้งหลาย
21. จากเครื่องยนต์ทั้งหลายในแวนแคว้น	22. ซึ่งแก้วทั้งหลายในผ้า
23. ด้วยร่มแห่งใบไม้ทั้งหลาย	

3. แปลบาลีเป็นไทย

ตัวอย่าง

1. ชล – อันว่า, ซึ่งน้ำ
2. ผลน – ด้วยผลไม้
3. รฎฐ รตนสุม่า – จากแก้วในแวนแคว้น

คำอธิบาย

1. ชล ศัพท์เดิมเป็น ชล แปลว่า น้ำ เสียงนิกคหิต ° (อัง) เป็นรูปย่อวิภตติที่ 1, 2 เอกวจนะ วิภตติที่ 1 แปลว่าอันว่า วิภตติที่ 2 แปลว่า ซึ่ง ชล จึงแปลว่า อันว่า, ซึ่งน้ำ
2. ผลน ศัพท์เดิมเป็น ผล แปลว่า ผลไม้ เอน เป็นรูปย่อวิภตติที่ 3 เอกวจนะ แปลว่าด้วย ผลน จึงแปลว่าด้วยผลไม้
3. รฎฐ รตนสุม่า แยกออกเป็น 2 บทคือ รฎฐ เป็นบทหนึ่ง รตนสุม่า เป็นบทหนึ่ง รฎฐ ศัพท์เดิมเป็น รฎฐ แปลว่า แวนแคว้น เสียง เอ เป็นรูปย่อวิภตติที่ 7 เอกวจนะ แปลว่า ใน รฎฐ จึงแปลว่าในแวนแคว้น รตนสุม่า ศัพท์เดิมเป็น รตน แปลว่า แก้ว สุม่า เป็นรูปย่อวิภตติที่ 5 เอกวจนะ แปลว่า จาก.....รตนสุม่า จึงแปลว่า จากแก้ว

เมื่อแปลสองบทได้แล้ว ต่อไปให้เรียงคำแปลในภาษาไทย กล่าวคือ บทบาทที่ว่า รกฎเรู
 รตนสุมา บทแรกคือ รกฎเรู จัดเป็นบทขยายเรียงไว้หน้าบทสำคัญคือ รตนสุมา บทว่า รตนสุมา เป็น
 บทสำคัญเรียงไว้หลังเวลาแปลเป็นไทย ให้แปลบทหลังก่อน เสร็จแล้วแปลบทหน้า รกฎเรู รตนสุมา
 จึงแปลว่า จากแก้วในเรือน

ต่อไปนี้เป็นแบบฝึกหัดแปลบาลีเป็นไทย

1. อิณั	2. จุกกานิ
3. อุทริ	4. กมลานิ
5. ฉตตาย	6. ชลานั
7. ตลสุมา	8. ธเนภิ
9. ปณฺณสุส	10. ผลานั
11. พลสฺมิ	12. ภตเตสุ
13. มชฺชสุมา	14. ยนฺเต
15. วตถานิ	16. รกฎราย
17. ชลสฺมิ กมลานิ	18. ฆเร ธนั
19. ยนฺตสุส จุกเกภิ	20. โกฎฺฐสุมา ผลเน
21. อุทรสฺมา มชฺชานิ	22. ธนानั พลานิ
23. รกฎเรู วตถานิ	24. รตนานั องคฺสุมา
25. ฆเร ปณฺณานิ	26. วตถานั ฉตเตภิ

2. อิ การันต์ เพศที่ 3

อิ การันต์ เพศที่ 3 คือคำนามที่มีเสียงสระลงที่พยางค์ท้ายด้วยเสียงสระ อิ เช่น อฏฺฐิ
 (กระตุก) เป็นต้น คำนามที่ลงท้ายด้วยเสียงสระ อิ เพศที่ 3 พอนำมาเป็นตัวอย่างได้ ดังนี้

อฏฺฐิ - กระตุก	อกฺขิ - นัยน์ตา
อจฺจิ - เปลวไฟ	สฺปิ - เนยใส
ทธิ - นมสั้ม	วาริ - น้ำ
สฺตฺธิ - ตะโพก	ฯลฯ

ต่อไปนี้เป็นกรณำศัพท์ว่า อกฺขิ (นัยน์ตา) ไปแจกด้วยวิภัตตินามครบทุกวิภัตติและทุก
 วจนะ พอเป็นตัวอย่างสำหรับศัพท์อื่น ๆ ดังนี้

อกุชิ (นัยน์ตา)

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหูวจนะ
1.	อกุชิ	อกุชิ, อกุชินิ
2.	อกุชิ [◌]	อกุชิ, อกุชินิ
3.	อกุชิ [◌] นา	อกุชิ [◌] ภิ, อกุชิ [◌] หิ
4.	อกุชิ [◌] สฺส, อกุชิ [◌] โน	อกุชิ [◌] นํ
5.	อกุชิ [◌] สฺมา, อกุชิ [◌] มฺหา	อกุชิ [◌] ภิ, อกุชิ [◌] หิ
6.	อกุชิ [◌] สฺส, อกุชิ [◌] โน	อกุชิ [◌] นํ
7.	อกุชิ [◌] สฺมิ [◌] , อกุชิ [◌] มฺหิ	อกุชิ [◌] สุ
8.	อกุชิ	อกุชิ, อกุชินิ

ต่อไปนี้เป็นรูปย่อวิภัตติที่เป็น อิ การันต์ เพศชาย มีดังนี้

วิภัตติ	เอก	พหู
1.	- อิ	- อิ, - นิ
2.	- อํ	- อิ, - นิ
3.	- นา	- ภิ, - หิ
4.	- สฺส, - โน	- นํ
5.	- สฺมา, - มฺหา	- ภิ, - หิ
6.	- สฺส, - โน	- นํ
7.	- สฺมิ [◌] , - มฺหิ	- สุ
8.	- อิ	- อิ, - นิ

หมายเหตุ ตั้งแต่วิภัตติที่ 3-7 ทุกวจนะ เหมือน อิ การันต์ เพศชาย สาเหตุที่ได้อรูปวิภัตติย่อดังกล่าว เป็นเพราะมาจากการผสมกันระหว่าง อิ การันต์ เพศที่ 3 กับ อิ การันต์ เพศที่ 3 ดังมีวิธีผสมกันดังนี้

วิภัตติ	เอกวจนะ	พหูวจนะ
1.	(อิ+ ลี) - อิ	(อิ + โย) - อิ, - นิ
2.	(อิ + อํ) - อํ	(อิ+ โย) - อิ, - นิ
3.	(อิ + นา) - นา	(อิ + หิ) - ภิ, - หิ
4.	(อิ + ส) - สฺส, - โน	(อิ + นํ) - นํ
5.	(อิ + สฺมา) - สฺมา, - มฺหา	(อิ+ หิ) - ภิ, - หิ
6.	(อิ + ส) - สฺส, - โน	(อิ + นํ) - นํ
7.	(อิ + สฺมิ [◌]) - สฺมิ [◌] , - มฺหิ	(อิ + สุ) - สุ
8.	(อิ + ลี) - อิ	(อิ + โย) - อิ, - นิ

คำอธิบายเพิ่มเติม

1. อิ การันต์ เพศที่สาม เวลาแจกวินิตินาม ในฝ่ายพหูวจนะทุกวิภัตติ ให้ที่ชะ อิ การันต์ เป็น อิ เสมอไป เช่น อกุชิสุ เป็นต้น

แบบฝึกหัด

1. จงนำศัพท์นามที่เป็น อี การันต์ เพศที่ 3 สัก 2 ศัพท์จากข้างล่างนี้ ไปแจกวิภัตินามให้ครบทุกวิภัติและทุกวจนะ

วาริ - น้ำ

อฏฐิ - กระดุก

อจฺฉิ - เปลวไฟ

สฺปิ - เนยใส

2. แปลไทยเป็นบาลี

ตัวอย่าง

1. อันว่ากระดุกทั้งหลาย - อฏฐิ, อฏฐินิ

2. ด้วยเนยใส - สฺปิเนา

3. จากน้ำในกระดุก - อฏฐิสฺมิ วาริสฺมา

คำอธิบาย

1. อันว่ากระดุกทั้งหลาย เป็นคำแปลมาจากวิภัติที่ 1 พหูวนะ สังเกตได้จากคำแปลว่า อันว่า.....รูปย่อวิภัตินี้คือ อี, นิ ศัพท์ว่ากระดุก ได้แก่ อฏฐิ แจกวิภัติเป็น อฏฐิ, อฏฐินิ

2. ด้วยเนยใส เป็นคำแปลมาจากวิภัติที่ 3 เอกวจนะ สังเกตได้จากคำแปลว่า ด้วย....รูปย่อวิภัตินี้คือ นา ศัพท์ว่าเนยใส ได้แก่ สฺปิ แจกวิภัติเป็น สฺปิเนา แปลว่า ด้วยเนยใส

3. จากน้ำในกระดุก แยกออกเป็น 2 คำคือ จากน้ำ คำหนึ่ง ในกระดุก คำหนึ่ง จากน้ำ เป็นคำแปลมาจากวิภัติที่ 5 เอกวจนะ สังเกตได้จากคำแปลว่า จาก...รูปย่อวิภัตินี้คือ สฺมา ศัพท์ว่า น้ำ คือ วาริ แจกวิภัติเป็น วาริสฺมา (จากน้ำ)

ในกระดุก เป็นคำแปลมาจากวิภัติที่ 7 เอกวจนะ สังเกตได้จากคำแปลว่า ใน....รูปย่อวิภัตินี้คือ สฺมิ, มฺหิ, คำศัพท์ว่ากระดุก ได้แก่ อฏฐิ แจกวิภัติเป็น อฏฐิสฺมิ (ในกระดุก)

ในการเรียงคำในภาษาบาลี ให้เรียงคำขยายไว้หน้า คำสำคัญไว้หลัง ซึ่งตรงกันข้ามกับการเรียงคำในภาษาไทย กล่าวคือ คำสำคัญเรียงไว้หน้า คำขยายเรียงไว้หลัง เพราะฉะนั้นวลีว่า จากน้ำในกระดุก แต่งเป็นบาลีว่า อฏฐิสฺมิ วาริสฺมา แปลว่า จากน้ำในกระดุก

ต่อไปนี้เป็นแบบฝึกหัดแปลไทยเป็นบาลี

1. อันว่านัยน์ตา	2. ซึ่งเปลวไฟ
3. ซึ่งน้ำส้มทั้งหลาย	4. ด้วยกระดูก
5. ด้วยเนยใสทั้งหลาย	6. แก่น้ำ
7. แก่นัยน์ตาทั้งหลาย	8. จากเปลวไฟ
9. จากกระดูกทั้งหลาย	10. ของเนยใส
11. ในน้ำทั้งหลาย	12. อันว่าเปลวไฟในน้ำ
13. ในนัยน์ตาด้วยกระดูก	14. จากเปลวไฟในเนยใส
15. แก่กระดูกทั้งหลายแห่งตะโพก	16. ในน้ำจากเปลวไฟ

3. แปลบาลีเป็นไทย

ตัวอย่าง

1. อุกฺขิณี - อันว่า, ซึ่งนัยน์ตาทั้งหลาย
2. วารินฺ - แก่, ของ น้ำทั้งหลาย
3. อฏฺฐิสฺสุมิํ อจฺจิสฺมา - จากเปลวไฟในกระดูก

คำอธิบาย

1. อุกฺขิณี ศัพท์เดิมเป็น อุกฺขิ (นัยน์ตา) นิ เป็นรูปย่อวิภตติที่ 1, 2 พหูวนะ วิภตติที่ 1 แปลว่า อันว่า วิภตติที่ 2 แปลว่า ซึ่ง.....วิภตติฝ่ายพหูวนะ ให้ที่ชะ อิ เป็น อี อุกฺขิณี จึงแปลว่า อันว่า, ซึ่งนัยน์ตาทั้งหลาย

2. วารินฺ ศัพท์เดิมเป็น วาร (น้ำ) เป็นอิ การันต์ เพศที่ 3 น เป็นรูปย่อวิภตติที่ 4, 6 พหูวนะ วิภตติที่ 4 แปลว่า แก่ วิภตติที่ 6 แปลว่า ของ.....วิภตติฝ่ายพหูวนะ ให้ที่ชะ อิ เป็น อี จึงมีรูปเป็น วารินฺ แปลว่า แก่, ของ น้ำทั้งหลาย

3. อฏฺฐิสฺสุมิํ อจฺจิสฺมา ให้แยกออกเป็น 2 บทคือ อฏฺฐิสฺสุมิํ บทหนึ่ง อจฺจิสฺมา บทหนึ่ง อฏฺฐิสฺสุมิํ ศัพท์เดิมเป็น อฏฺฐิ (กระดูก) สุมิํ เป็นวิภตติที่ 7 เอกวนะ แปลว่า ใน อิ การันต์ คงไว้ตามเดิม อฏฺฐิสฺสุมิํ จึงแปลว่า ในกระดูก

อจฺจิสฺมา ศัพท์เดิมเป็น อจฺจิ แปลว่า เปลวไฟ สฺมา เป็นรูปย่อวิภตติที่ 5 เอกวนะ แปลว่า จาก.....อจฺจิสฺมา แปลว่า จากเปลวไฟ

ในการแปลบาลีเป็นไทย ให้แปลบทหลังก่อนซึ่งบทหลังนี้เป็นบทสำคัญเป็นบทหลัก เสร็จแล้วแปลบทขยายซึ่งเรียงไว้ข้างหน้าบทสำคัญ วลีบาลีว่า อฏฺฐิสฺสุมิํ อจฺจิสฺมา แปลว่า จากเปลวไฟในกระดูก

ต่อไปนี้เป็นการเล่นคำภาษาไทย

1. สปมึ	2. ทธินา
3. อฏฐึภิ	4. วารีน
5. อจจุสมึ	6. ทธึสุ
7. สปิโน	8. อกขิมหา
9. วารึภิ	10. สปิสุ
11. วาริสมิ อกขิโน	12. อจจุสมมา อฏฐึภิ
13. สปิณา อกขิมหา	14. ทธิสมิ วารึภิ

3. อู การันต์ เพศที่ 3

อู การันต์ เพศที่ 3 คือศัพท์นามที่มีเสียงสระลงที่พยางค์ท้ายด้วยเสียง อู เช่น วัตถุ (วัตถุ - สิ่งของ) เป็นต้น

ศัพท์นาม เพศที่ 3 ที่เป็น อู การันต์ มีดังนี้

อสสุ - น้ำตา	อายุ - อายุ
จกขุ - ตา	ชตุ - ยาง, ชีผึ้ง
วัตถุ - วัตถุ (สิ่งของ)	อมพุ - น้ำ
ธนุ - ธนู	มธุ - น้ำผึ้ง
มสสุ - หนวด	วปุ - กาย
สธญุ - เงิน	ทารุ - ฟืน
ชณุ, ชณญุ - เช่า	ตีปุ - ตีบุก
วสุ - ทรัพย์	ฯลฯ

ต่อไปนี้อธิบายศัพท์ว่า วัตถุ (วัตถุ) ไปแจกด้วยวิภัตินามครบทุกวิภัติและทุกวจนะ พอเป็นตัวอย่างสำหรับศัพท์อื่น ๆ ดังนี้

วตฺถุ (วตฺถุ)

วิภตฺติ	เอกวจนะ	พหูวจนะ
1.	วตฺถุ	วตฺถุ, วตฺถุณี
2.	วตฺถุ	วตฺถุ, วตฺถุณี
3.	วตฺถุณา	วตฺถุณี, วตฺถุหิ
4.	วตฺถุสฺส, วตฺถุโน	วตฺถุหนํ
5.	วตฺถุสฺมา, วตฺถุมา	วตฺถุณี, วตฺถุหิ
6.	วตฺถุสฺส, วตฺถุโน	วตฺถุหนํ
7.	วตฺถุสฺมิ, วตฺถุมา	วตฺถุสฺ
8.	วตฺถุ	วตฺถุ, วตฺถุณี

รูปย่อวิภตฺตินาม อุ การันต์ เพศที่ 3 มีดังนี้

วิภตฺติ	เอกวจนะ	พหูวจนะ
1.	- อุ	- อุ, - ณี
2.	- อํ	- อุ, - ณี
3.	- ณา	- ณี, - หิ
4.	- สฺส, - โน	- หนํ
5.	- สฺมา, - มา	- หนํ
6.	- สฺส, - โน	- 3
7.	- สฺมิ, - มา	- 4
8.	- อุ	- อุ, - ณี

หมายเหตุ รูปย่อวิภตฺตินามตั้งแต่ 3-7 เหมือน อุ การันต์ เพศชาย ทุกวจนะ

สาเหตุที่ได้รูปย่อวิภตฺตินามดังกล่าว เป็นเพราะการผสมกันระหว่าง อุ การันต์ เพศที่ 3 กับวิภตฺตินาม ดังมีวิธีการผสมกัน ดังนี้

วิภตฺติ	เอกวจนะ	พหูวจนะ
1.	(อุ+ สฺ) - อุ	(อุ + โย) - อุ, - ณี
2.	(อุ + อํ) - อํ	(อุ + โย) - อุ, - ณี
3.	(อุ + ณา) - ณา	(อุ + หิ) - ณี, - หิ
4.	(อุ+ ส) - สฺส, - โน	(อุ + หนํ) - หนํ
5.	(อุ + สฺมา) - สฺมา, - มา	(อุ + หิ) - หนํ
6.	(อุ + ส) - สฺส, - โน	(อุ + หนํ) - หนํ
7.	(อุ+ สฺมิ) - สฺมิ, - มา	(อุ+ สฺ) - สฺ
8.	(อุ + สฺ) - อุ	(อุ + โย) - อุ, - ณี

คำอธิบายเพิ่มเติม

1. อุ การันต์ เพศที่ 3 เวลาแจกวิภตฺตินามในฝ่ายพหูวจนะทุกวิภตฺติ ให้ที่ชะ อุ เป็น อุ เสมอไป เช่น วตฺถุณี เป็นต้น

แบบฝึกหัด

1. จงนำศัพท์นาม อุ การันต์ เพศที่ 3 สัก 2 ศัพท์จากข้างล่างนี้ ไปแจกวิภัตินามให้ครบทุกวิภัติ และทวจนะ

อายุ - อายุ	ธนู - ธนู
อสุสุ - น้ำตา	จกขุ - ตา
มธุ - น้ำผึ้ง	วปุ - กาย

2. แปลไทยเป็นบาลี

ตัวอย่าง

1. อันว่าอายุทั้งหลาย - อายุ, อายุนิ
2. ด้วยธนูทั้งหลาย - ธนูภิ
3. ซึ่งกายด้วยนัยน์ตา - จกขุณา วปุ

คำอธิบาย

1. อันว่าอายุทั้งหลาย เป็นคำแปลมาจากวิภัติที่ 1 พหุจนะ สังเกตได้จากคำแปลว่า อันว่า.....ทั้งหลาย รูปย่อวิภัตินี้คือ อ, นิ ศัพท์ว่าอายุ ได้แก่ อายุ จึงแจกวิภัติเป็น อายุ, อายุนิ

2. ด้วยธนูทั้งหลาย เป็นคำแปลมาจากวิภัติที่ 3 พหุจนะ สังเกตได้จากคำแปลว่า ด้วย.... ทั้งหมด รูปย่อวิภัตินี้คือ ภิ หรือ หิ ศัพท์ว่าธนู ได้แก่ ธนู แจกวิภัติเป็น ธนูภิ, ธนูหิ ทีฆะ อ เป็น อ

3. ซึ่งกายด้วยนัยน์ตา แยกออกเป็น 2 คำคือ ซึ่งกาย คำหนึ่ง ด้วยนัยน์ตา คำหนึ่ง ซึ่งกาย เป็นคำแปลมาจากวิภัติที่ 2 เอกจนะ สังเกตได้จากคำแปลว่า ซึ่ง...รูปย่อวิภัตินี้คือ อ ศัพท์เดิมว่า กาย ได้แก่ วปุ แจกวิภัติเป็น วปุ (ซึ่งกาย)

เมื่อแปลเป็นบาลีได้แล้ว ให้เรียงคำ คำสำคัญภาษาไทย เรียงต้น คำขยายเรียงไว้ข้างหลัง ส่วนภาษาบาลี คำสำคัญเรียงไว้ข้างหลัง คำขยายเรียงไว้ข้างหน้า เป็นลักษณะตรงกันข้าม วลีว่า ซึ่งกายด้วยนัยน์ตา เรียงเป็นบาลีว่า จกขุณา วปุ

ต่อไปนี้เป็นแบบฝึกหัดแปลไทยเป็นบาลี

1. อันว่าน้ำตา	2. ซึ่งอายุทั้งหลาย
3. ด้วยตาทั้งหลาย	4. ด้วยซี่ผึ้ง
5. แก่ธนูทั้งหลาย	6. แก่น้ำผึ้ง

7. จากหมวด	8. จากกายทั้งหลาย
9. ของวัตถุทั้งหลาย	10. ที่พื้น
11. ด้วยเข้า	12. จากน้ำเต้า
13. ซึ่งอายุทั้งหลายของน้ำผึ้ง	14. ซึ่งพื้นทั้งหลายด้วยธนู
15. จากกายด้วยเข้า	16. ของนัยน์ตาจากน้ำตา
17. ในทรัพย์ด้วยเงิน	18. ด้วยดีบุกทั้งหลายจากน้ำ
19. ของอายุทั้งหลายด้วยเข้า	20. แก่กายจากวัตถุ
21. ซึ่งหมวดทั้งหลายด้วยซี่ผึ้ง	22. ในน้ำผึ้งจากธนู

3. แปลบาลีเป็นไทย

ตัวอย่าง

1. आयुนิ - อันว่า, ซึ่งอายุทั้งหลาย
2. ชณฺณุกิ - ด้วย, จากเข้าทั้งหลาย
3. วปุณา วสุสฺมิ - ในทรัพย์ด้วยกาย

คำอธิบาย

1. आयुนิ ศัพท์เดิมเป็น आय (อายุ) นิ เป็นรูปย่อวิภคิตที่ 1, 2 พหูวนะ แปลว่า อันว่า....สำหรับวิภคิตที่ 1 แปลว่า ซึ่ง..... ทีชะ อุ เป็น อุ

2. ชณฺณุกิ ศัพท์เดิมคือ ชณฺณ แปลว่าเข้า กิ เป็นรูปย่อของวิภคิตที่ 3, 5 พหูวนะ วิภคิตที่ 3 แปลว่าด้วย..... วิภคิตที่ 5 แปลว่าจาก....วิภคิตในฝ่ายพหูวนะ ให้ทีชะเป็น อุ เป็น อุ จึงมีรูปเป็น ชณฺณุกิ แปลว่าด้วย, จากเข้าทั้งหลาย

3. วปุณา วสุสฺมิ แยกออกเป็น 2 บทคือ วปุณา บทหนึ่ง วสุสฺมิ บทหนึ่ง
วปุณา ศัพท์เดิมเป็น วปุ แปลว่า กาย ณา เป็นรูปย่อวิภคิตที่ 3 เอกวนะ แปลว่า ด้วยวปุณา จึงแปลว่า ด้วยกาย

วสุสฺมิ ศัพท์เดิมคือ วสุ แปลว่า ทรัพย์ สฺมิ เป็นวิภคิตที่ 7 เอกวนะ แปลว่า ใน, ที่, บน ในที่นี้แปลว่า ใน ทรัพย์

เมื่อได้คำแปลกแต่ละบทแล้ว ให้แปลดังนี้ วลีบาลีว่า วปุณา วสุสฺมิ ให้แปลบทหลังก่อน เพราะบทหลังเป็นบทสำคัญในวลีนี้ เสร็จแล้วแปลบทหน้าซึ่งเป็นบทขยาย วปุณา เป็นบทขยาย วสุสฺมิ เป็นบทหลัก เพราะฉะนั้นวลีบาลีว่า วปุณา วสุสฺมิ แปลว่า ในทรัพย์ด้วยกาย

